

ЛЮІС РАЙНГОЛЬД.

СТРАЙКЕР

образ з робітничого життя в 1 дії.

Переклад з єврейського.

ЦІНА 10 Ц.

ВІННІПЕГ, МАН.

1920.

ЛЮЇС РАЙНГОЛЬД.

СТРАЙКЕР

образ з робітничого життя в 1 дії.

Переклад з єврейського.

ЦІНА 10 Ц.

ВІННІПЕГ, МАН.

1920.

ДІЄВІ ОСОБИ.

Моріс Файнберг, робітник, — ~~20 літ~~ 30 літ.

Бєся, його жена, — 28 літ.

Фєня, їхня дитина, — 10 літ.

Двойра, мати Моріса, — 50 літ.

Гайнман Лівай, “бос”, — 40 літ.

Реб Берл Меклер, продажний підлизник Лівая,
— 35 літ.

ДІЄТЬ СЯ В ЧІКАГО, В НАШІМ ЧАСІ.

Обстановка: Убого прибрана кімната в мешканю Файнберга. Задні двері ведуть на улицу, а другі на ліво, до прочих кімнат. На право від глядача, на старій софі, лежить Феня, прикрита старою місцями порваною, колдрою. У неї бліда твар, перевязане білою хустиною чоло і она часто стогне. Біля неї сидить Беся, одіта в дешеву, але чисту, домашню сукню, держить руку Фені на її грудях, дивить ся її в вічі і часто зітхає.

ЯВА 1.

ФЕНЯ І БЕСЯ.

ФЕНЯ (слабим голосом). Мамо! Де тато?

БЕСЯ. Пішов, дитиночко моя, на юнійний мітінг.

ФЕНЯ. Чому тато не працює?

БЕСЯ. Він страйкує. (Павза).

ФЕНЯ. Мамо, що то таке страйк?

БЕСЯ. Страйк?... страйк, се є... Колиж бо ти, моя дорога, ще за молода, щоби зрозуміти значіне того слова "страйк". Ти старай ся, моя донечко, заснути, а побачиш, що тобі стане лекше.

ФЕНЯ. Я, мамочко, чую ся лучше! (Пробує підвести ся). Бачиш, мамо, я вже здорова... (Нараз хватаєть ся за голову). Ох, мамо!... Мигтить мені в очах... Ох, голова! Мамо, голова! (падає назад на софу).

БЕСЯ (кличе в ліві двері). Мамо! Мамо! По-

дайте, прошу, шклянку води. Скоро! (Повертається до дитини). Фенічко! Пташечко моя! Ой, горе моє, пропаща я!... Болюче твоїй мамі... Мамо! Мамо! Дитина моя умирає!...

ЯВА 2.

ТІ САМІ І ДВОЙРА.

ДВОЙРА (входить з лівих дверей зі шклянкою води). Що тут стало ся?

БЕСЯ (вихватує шклянку з водою з рук Двоїри і подає Фені до уст. Феня поволи не, стогнучи).

ДВОЙРА. Клич доктора!

БЕСЯ. Доктора?... коли в хаті нема п'ять центів на хліб! (Перев'язує Фені хустиною голову, накриває її і цілує). Спи, ангеле мій. Пробуй заснути, може тобі полекшає.

ФЕНЯ (поволи заспокоює ся).

ДВОЙРА. От що за порядок робить з нами Моріс! От до чого довів нас! Дитина слаба, ми голодуєм, рент незаплатений... І до якого кінця се все доведе? Ох, Боже, не карай мене за мої слова.

БЕСЯ. Він не один: всі страйкують.

ДВОЙРА. Може всі можуть, але він...?

БЕСЯ. Всі, мамо, бідаки однакові: всіх біда тисне однаково. Ніхто не знає, як його сусіда черевик глодже. Можливо, що всім другим біда ще більше дошкулює...

ДВОЙРА. Що вже може бути гіршого від голоду і слабости?... Тож божевілле! Страй-

кувати, коли в хаті нема куска хліба і дитина лежить на смертній постелі!...

БЕСЯ. Тому то робітники й страйкують, щоб они не терпіли недостатку хліба, та щоб мали лишнього доляра ратувати свої діти.

ДВОЙРА. Алеж неможливо дерти від хазяїв більше, чим они можуть платити.

Беся. Недавно тому я читала в газеті, що боси рабують сімдесять девять центів з кожного доляра, що робітник заробляє... Мамо! Колиб боси не так рабували нашу загорйовану працю, то робітникам не потрібно булоб страйкувати.

ДВОЙРА. То так говорить жінка, котра не має цента в хаті? Так говорить мати, коли її дитина лежить смертельно хора?... Боже! Не карай її за її мову.

БЕСЯ. Зле і так, але тисячу разів гірше заробляти скебованєм. Повірте мені, мамо, я удавилаб ся куском хліба заробленим страйколомством.

ДВОЙРА. Але який буде тому кінець?

БЕСЯ. Що за велике щастє я мала, коли Моріс працював? Чи був хоч один тиждень, котрого мені вистарчилоб тих зароблених гроший? Чи я могла дозволити собі купити порядну сукню? Чи ми могли дозволити собі піти до порядного театру? В понеділок, бувало, він принесе платню, а у вівторок вже не було і цента. Нещасні ті зарібки!... От, в неділю обчислимо кому віддати той заробіток, а коли прийде понеділок, не стає пятьдесять центів на вичищенє одежі, або доляра на по-

праву порваної підшивки. І так остаєш ся брехуном, бо нема чим заплатити довгів... Нехай страйкує; ми не маємо нічого до втрати.

ДВОЙРА. Коли він працює, то всеж таки щось заробляє, а щось ліпше, чим нічо.

БЕСЯ. Тому яких вісім або десять літ, коли Моріс приносив мені п'ятнайцять долярів, то я могла кожного тижня заощадити від трох до п'яти долярів. А тепер така дорожнеча, що страх! Споживчі продукти пішли в гору на стосорок процент, рент підносять все вище і вище — все, прямо безупинно росте в гору. Чомуж би, отже, платня робітникам не мала бути підвищена? (Рішучим голосом). Ні, мамо! Нехай буде, що хоче: нехай я з голоду умру, а свого чоловіка не пожену за скеба!

ДВОЙРА. Алеж твоя дитина!...

БЕСЯ (глянувши на Феню, опускає голову на її подушку і плаче).

ЯВА 3.

ТІ САМІ І РЕБ БЕРЛ.

(Реб Берл одітий в дешеву одєжу, у нього шпіцаста, ріденька борідка, трохи оброслий. Говорить трохи загикуючись і повторяючи слова).

РЕБ БЕРЛ (входить і розглядаєть ся по кімнаті). А де Моріс? Де?...

БЕСЯ. На що він вам потрібний, Реб Берл?

РЕБ БЕРЛ. Бос хоче залагодитись з ним.

Бос...

БЕСЯ. Що ви кажете, Реб Берл? Чи се правда?

РЕБ БЕРЛ. Так правда, як я Єврей. Так правда... Тому, що Моріс є шаповим предсідателем, бос, містер Лівай, післав мене за ним. Післав... Деж він?

БЕСЯ (зрадівши). Мамо! Ви чуєте? Бос залягоджує страйк! Моріс виграв!. (Обнімає і цілує матір). Ох! Мамо! У нас вже не буде бракувати хліба; дитина нам буде здорова і ми будемо щасливі.... (До Реб Берла). Сідайте! Сідайте, прошу! Ох! Як я вам вдячна за добру вістку! Сідайте! (До Фені). Фенічко! Скарбе мій! Житє моє! Папа не буде вже довше страйкувати! Ти виздоровієш! З татової першої платні я куплю тобі нову пару черевичків.

ФЕНЯ. О-о-о, добра мама!... Я така рада! Така рада!...

ДВОЙРА. Господи милостивий! Дякую тобі за добру вістку! (До Реб Берла). А вам, Реб Берл, нехай Бог посилає найкращі вістки все ваше житє.

РЕБ БЕРЛ. Амінь! Але деж Моріс? Де?

БЕСЯ. А деж він може бути? Певно в юнії. Будьте так ласкаві, підіть туди, ви його там застанете.

РЕБ БЕРЛ. Боже борони! Страйкери розірвуть мене як оселедця! Страйкери...

БЕСЯ І ДВОЙРА (дивлять ся на нього зі здивованєм).

РЕБ БЕРЛ. Що тут незрозумілого? Що?... Колиб бос був полагодив страйк з юнією, то Моріс знав би про те скорше чим я. Тоб він знав... Але тому, що бос не хоче знати тої юнії, то він сказав закликати всіх робітників до сальону “Коломбос”, поставити їм горівки і оселедців і привести відтак всіх до шапи. Всіх...

БЕСЯ. Ох! Горе мені! (Заламуючи руки і хлипаючи, відходить в ліві двері.) Ох! моє серце! Моє серце!... (Зникає).

ЯВА 4.

ТІ САМІ БЕЗ БЕСІ.

ДВОЙРА. Ви, Реб Берл, не тратьте часу! Не дивіть ся на ню, знайдіть Моріса і візьміть його до роботи. Ми мусимо ратувати хору дитину. Ідіть! Ідіть чимскорше і нехай вам Бог заплатить за Ваше добре серце! Ідіть.

РЕБ. БЕРЛ. Я се діло ще лучше зладжу. Я ще... Там, де наука — там і розум!... Я зараз побіжу і приведу сюди боса і скажу йому, що-би він дав десятку на доктора і медицини. Коли Моріс се побачить, то він плюне на ту юнію. То він... Словом, вже біжу.

ДВОЙРА. Ідіть! Нехай вам Бог дає щасливу дорогу.

РЕБ БЕРЛ. Амінь! (Відчиняє задні двері і хоче вийти, але відскакує і каже до Двойри). Моріс іде! Моріс!

ЯВА 5.

ТІ САМІ І МОРИС.

(По хвилі входить Моріс, підголений, убого, але чисто одітий. Побачивши Реб Берла, стає в дверях здивований).

ДВОЙРА. Моріс! Бос хоче тебе до роботи. Реб Берл прийшов за тобою.

РЕБ БЕРЛ. Так, так! Правда! Так, як я Єврей! Так...

МОРИС. Коли бос потребує мене в шапі, нехай він прийде до юнії, до юнійного комітету уповаженого полагодити страйк і нехай виповнить наші справедливі домаганя. (До Фені). А як ти чуєш ся, донечко моя?

РЕБ БЕРЛ. Юнія—шмунія!... Чорт зна що! Дармоїди, та й тільки! Дармоїди... Ви послушайте мене і ходіть.

МОРИС (з призирством). Скеб!

РЕБ БЕРЛ (до Двойри). Як то кажуть: “За твоє жито, ще й тебе бито!” Хочеш чоловікови добро зробити, то він ще й тебе зневажає. То він...

ФЕНЯ. Папа! Що то таке скеб?

МОРИС. По простому сказати — то буде чирак, або парх!

ДВОЙРА (до Реб Берла). Ви не зважайте на те, що він говорить, а приведіть боса. Задля дитини він згодить ся піти.

РЕБ БЕРЛ (до Двойри). Я ще раз попробую. (До Моріса). Містер Файнберг! Я вам прощаю

обиду. Моє добре серце не дає мені байдужно дивитись на горе вашої дитини. Мені жалко...

МОРІС. Чому ви не жалуєте тих тисяч мужчин і женщин, що борються за більший кусок хліба? Чому ви не жалуєте тих тисяч молоденьких дітей, котрі примушені за горе і нужду їхніх батьків віддавати своє здоров'я, свою кров, своє жите проклятому капіталови?!... Містер Берл! За хвилину всі страйкуючі робітники будуть іти походом по улицах міста, щоби показати світові свою з'організовану силу. Для мене, і для нас всіх страйкерів, є лише одна дорога! І ми з ньої не зійдемо. А ви вибирайте одно з двох: — ідіть до юнії, до наших братів і товаришів, а коли ні, то (відчиняє двері) ідіть геть з моєї хати!!

РЕБ БЕРЛ (коло дверей). І... я думаю для вашого добра. Я...

МОРІС. Скеб! (Реб Берл скоро виходить).

ЯВА 6.

ТІ САМІ БЕЗ РЕБ БЕРЛА.

ДВОЙРА. Фе! Моріс! То не гарно! Єврея вигнати з хати!...

МОРІС. Чим менше, мамо, таких Євреїв, тим краще для нашого народа! Я більше люблю і шаную не-Єврея з добрим серцем, чим Єврея з підлим серцем!

ДВОЙРА. Ой, Боже! Не карай його за

його слова.

МОРІС (з іронією). З ним мамо я вже давно скінчив....

ДВОЙРА. Я знаю, знаю, що з тобою сталося! Ти вже в біблію не віруєш, не віриш ні в єврейство, ані в Бога! Боже! не карай мене за се.

МОРІС. Мамо! Я ніколи не дискусував з вами питання релігії, ані Бога, але коли ми вже сю справу зачепили, то я хочу спитати вас дещо. Коли є Бог, то чому він мовчить, коли громлять, як ви кажете, його вибраних дітей, грабують їхнє добро, стріляють мужчин, насилують і убивають жінок перед очима їхніх дітей?... Коли є Бог, то чому не зсилає смерти на тих бандитів, що убивають сивоволосих старців посеред улиць, виколюють очі і закопують людей живцем?... (Двойра втирає очі від сліз. Моріс помітив се, підходить до ньої, обнімає її і говорить зворушено). Мамочко! Простіть мені! Глибокий мій біль, але ще глибший біль всього сьвіта. Я не хотів зневажити вашу віру, ваші сьвяті почування. Алеж ту в серці давить, млоїть, мучить... Мозок горить!... Кров кипить!... Хочеть ся розбивати, ломати, розрушити, знищити, зруйнувати все, що фалшиве, плюгаве і підле!

ФЕНЯ (піднімає голову, оглядаєть ся неспокійно і кличе). Мамо! Мамо! Мамо!

ДВОЙРА (кличе в ліві двері). Беся! Беся! Скорше сюди!

ЯВА 7.

ТІ САМІ І БЕСЯ.

БЕСЯ (вбігає). Що тут случилось ся?

ФЕНЯ. Мамо!

БЕСЯ (біжить до Фені). Ох, мені горе! Що з тобою дитиночко моя?

ФЕНЯ. Я бачила у сні похорон...

ДВОЙРА. Тьфу! На всі пусті ліси сказано!

БЕСЯ. Моріс! Моріс! Чогож ти мовчиш?...

МОРІС. Похорон? Дурочка! Може весіле?

ФЕНЯ. Я бачила карити...

МОРІС. Ну, то щож? В такій самій кариті, що везуть до шлюбу, везуть і на цвинтар.

ФЕНЯ. Я бачила, як поліціант арештував одного чоловіка, що не заплатив за хліб.

МОРІС. Коли безробітний, голодний батько родини візьме бохонець хліба, щоби заспокоїти голод його дітей і жінки, то він злодій! Але той, що краде в робітників працю, кров і честь, зветь ся інтелігентом, достойним горожанином!...

ФЕНЯ. Ой! Голова! Голова! (Паде на подушку і стогне).

БЕСЯ. Моріс! Ратуй нашу дитину, бо я не видержу! Ох! Моріс! Я собі смерть заподію!... Чого ти мовчиш?

МОРІС. Щож я зроблю? Як, і чим я можу помочи? Можеб ти пішла до склепара, або до сусіди і попросила, щоби позичили доляра,

бо в юнії фондів вже нема?...

БЕСЯ. Склепар вже й бохонця хліба не хоче поборгувати! Я вже винна йому пядесять долярів. А сусіди наші ще біднійші, чим ми... Бог знає, чим то все покінчить ся!

ДВОЙРА. Ми ще, борони Боже, з голоду поумираємо! (Втирає очи).

МОРІС (ходить по хаті, думає і бурмоче). За що? За що?... (Чути стукіт в двері). Прошу! (Входять Лівай і Реб Берл).

ЯВА 8.

ТІ САМІ, ЛІВАЙ І РЕБ БЕРЛ.

(Лівай зупиняєть ся коло дверей, неначе боїть ся).

РЕБ БЕРЛ. Містер Файнберг! Бос хоче з вами поговорити. Бос... (До Лівая). Ходіть близше, містер Лівай. Не бійтесь!

ЛІВАЙ. Бояти ся? Мого чоловіка... “ю нов”... то я не бою ся. Хе, хе, хе!... (Відступає кілька кроків від дверей і вдає веселого).

МОРІС. Містер Лівай! Ви є моїм гостем, а ми робітники є толерантні навіть в відношеню до своїх ворогів. Прошу сідати!

ДВОЙРА. Слава тобі Господи!

ЛІВАЙ. Чуєш, Реб Берл? Ворогів!... Я його ворог! Удержую факторію, плачу рент — “ю нов”... для того, щоб люди мали де заробити на жите. Плачу гроші кожного тижня, жертвую на бідних, а врешті... як то кажуть: за хліб... “ю нов”... віддячують ся каменем.

РЕБ БЕРЛ (втирає хусточкою крісло і подає його Лівайови). Прошу! Містер Лівай! Ось вам крісло. Сідайте!

ФЕНЯ. Ох! мамо! Голова! (Стогне).

ЛІВАЙ. Моріс! В тебе дитина слаба?

МОРІС. Так, слаба.

ЛІВАЙ. І в такому часі тобі в голові юнія? Страйк?...

РЕБ БЕРЛ. Справжній убійник! Справжній...

МОРІС. Містер Берл!...

ЛІВАЙ. Реб Берл не має рації? Твоя дитина при смерті, а тобі дурниці в голові!

МОРІС. Дурниці?

РЕБ БЕРЛ. А щож, як не дурниці?

ДВОЙРА. Чи не мої слова?... Дитина хора, нема лишнього centa в хаті, тож коли кличуть до роботи, то треба іти.

ЛІВАЙ. Нещастє, та й годі! (До Бесі) А що лікар каже?

ДВОЙРА. Нема за що лікаря закликати.

МОРІС. Мамо!...

ДВОЙРА. Ох, Господи! Не карай мого сина за се.

ЛІВАЙ (до Бесі). Кажуть на нас, що ми недобрі, що ми кровопійці, рабівники! (Виймає десять долярів). Візьміть і пішліть за лікарем, та ратуйте свою дитину.

РЕБ БЕРЛ. Здоровлєчко на вашу голову, хазяїне! Дай Боже, щоб ви прожили! Дай Боже...

БЕСЯ. Дуже гарно вам дякую, містер Лі-

вай, але гроші я візьму лише з рук мого мужа.

ЛІВАЙ. На, Моріс! Візьми сю десятку, клич доктора і роби кінець тому всьому, та ходім до роботи.

МОРІС. Того, чого мої руки не заробили, я не беру.

ЛІВАЙ. Нічого! Коли зачнеш працювати, то я тобі обтягати му кожного тижня по дядярови.

РЕБ БЕРЛ. Вже сам Бог лучше не поступив би! Бігме, правда!

МОРІС. Реб Берл!... (До Лівая). Комітет залягодження з моєї юнії чекає на вас! “Гуд бай!”

ЛІВАЙ. Ходім, Реб Берл! Як я бачу, то ми з сим капцаном, з сим обідранцем нічого не вдіємо.

МОРІС. Містер Лівай! Під отсею одіжю се-го нуждаря бе справедливійше серце, чим під тим одягом такого бандита як ви!!

ЛІВАЙ (погрожуючи рукою). Моріс!!...

ДВОЙРА (до Лівая). Простіть йому, прошу вас! (До Моріса). Знаєш ти, що твоя мати не мала ще сьогондя шклянки чаю в устах? Знаєш ти, що твоя жінка голодує вже другий день? Сину мій! Подумай про своє положене: твоя жінка, твоя мати — голодні; твоя дитина, твоя Фенічка хора. Змилуй ся над нами! Іди до роботи! (Плаче).

БЕСЯ. Моріс! Мій мужу дорогий! Мій мозок протестує, але мое материнське серце спокою не дає. Моріс! Не задля мене, але задля

нашої дитини!...

ФЕНЯ. Папа! (Простягаючи руки). Поможі мені, прошу тебе!...

МОРІС (крізь сльози). Донечко моя! Задля тебе! Задля тебе!... (Реб Берл і Лівай накладають Морісови капелюх на голову і ведуть його до дверей. З улиці чути сьпів “Марселези”, щораз то голоснійше. Моріс зупиняєть ся коло дверей, підводить голову, немов з просоня і говорить зі зворушенем і радістю). Ви чуєте?! Се машерують мої братя і товариші! Вони показують свою солідарну силу капіталістичній клясі! Грізна се сила для визискувачів і для таких подлих зрадників, як отсей! (показує на Реб Берла). Геть від мене Юди!! Боротьба мене зве!... Товариші! Братя! Я з вами! Я був, є і буду страйкером!... З вами аж до побіди! (До Лівая і Реб Берла). А ви, геть від мене!!...

Заслона спадає.

КОЖДИЙ

РОБІТНИК І ФАРМЕР ПОВИНЕН
ЧИТАТИ ПЕРЕДОВСІМ РОБІТНИЧІ ЧАСОПИСІ!

Чому?

Бо робітнича часопись обговорює кожду подію в краю і в світі лише зі становиска інтересів робочого люду.

Одинокою робітничою часописею в Канаді є

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"

що виходить в Вінніпегу два рази на тиждень
і коштує лише \$4.00 на рік.

Хто читає "Українські Робітничі Вісти", виробляє собі суцільний світогляд і може осудити кожду подію в суспільнім житю.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" виступають проти кожного лайдацтва поповнюваного на робочім народі.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" доносять про робітничий рух на цілім світі, про боротьбу робітничої кляси.

Хто хоче знати, як свідомі робітники думають про суспільні події, хто хоче навчитися соціалістичної думки, нехай читає передовсім "УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ".

Адреса:

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man.